

Uudet osallistumismuodot ja demokratiainnovaatiot kansallisessa demokratiiohjelmassa 2025

Niklas Wilhelmsson

Yksikönpäällikkö

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Oikeusministeriö

Kansallinen demokratiaohjelma 2025

- Poikkihallinnollisen ohjelman tavoitteena on edistää osallisuutta ja uudenlaista vuorovaikutusta hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välillä.
- Ohjelman avulla on lisäksi tarkoitus kehittää uusia osallistumistapoja, edistää valmistelun avoimuutta ja kuulemista, vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä sekä edistää demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta ja nuorten osallisuutta.
- Ohjelman puitteissa asetetaan parlamentaarisia työryhmiä, joiden tehtävänä on selvittää vaali-, puolue- ja puoluerahoituslainsäädännön ja kansalaisaloitelain kehittämistä sekä valmistella avoimuusrekisterin perustamista.
- Kansallinen demokratiaohjelma 2025 kattaa pääministeri Marinin hallitusohjelman lukuisat kansalaisyhteiskuntaa ja osallisuutta edistävät toimet.

Lisätietoja: <https://oikeusministerio.fi/Demokratiaohjelma-2025>

Ohjelman tavoitteet

- Demokratia ja osallisuus ovat julkisen hallinnon toiminnan keskiössä, ja tämä on kirjattu julkisen hallinnon strategiaan.
- Vaalijärjestelmä toimii hyvin, vaalien suhteellisuus toteutuu nykyistä paremmin, äänestysaktiivisuus kääntyy nousuun ja ehdokkaaksi asettumisen mahdollisuudet ovat nykyistä yhdenvertaisemmat. Vaalihäirintä tunnistetaan ilmiönä ja siihen pystytään tehokkaasti puuttumaan.
- Julkisen hallinnon toiminta on aiempaa avoimempaa ja läpinäkyvämpää. Valmisteluasiakirjat ja -tiedot ovat paremmin saatavilla, avoimuusrekisteri on perustettu ja vaalirahoitus on entistä läpinäkyvämpää.
- Yhteistyö valtioneuvoston piirissä demokratian, oikeusvaltion ja perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi on vahvistunut ja luottamus viranomaisten, poliitikkojen ja kansalaisyhteiskunnan välillä on korkealla tasolla.
- Kansalaisaloitteen ja eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajojen alentamista selvitetään. Kansalaisaloitteet eivät enää raukea vaalikauden lopussa. Kunnallisten kansanäänestysten järjestäminen on aiempaa helpompaa.

Ohjelman tavoitteet

- Kunnat, maakunnat ja valtionhallinto ottavat uusia osallistumisen muotoja käyttöön. Demokratiaverkkopalvelut mahdollistavat aiempaa monipuolisemman ja yhdenvertaisemman osallistumisen. Ne ovat myös saavutettavampia sekä teknologialtaan että sisällöiltään.
- Nuoria kuullaan aiempaa laajemmin ja monipuolisemmin. Kansalaistoiminnan esteitä on tunnistettu ja poistettu. Kaikki voivat yhdenvertaisesti osallistua kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Kansalaisjärjestöjen varainhankintaa on selkeytetty. Kansalaisyhteiskuntaa kuullaan valmistelussa varhaisemmin ja laajemmin.
- Ikääntyneiden, vammaisten henkilöiden sekä kieli- ja kulttuurivähemmistöjen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat parantuneet.
- Valmiudet osallistumiseen ja demokratiataidot ovat nykyistä paremmalla tasolla. Opetussuunnitelmien toimeenpanoa on vahvistettu demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus on vakiinnuttanut paikkansa opettajankoulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa.

Uudet osallistumismuodot ja demokratiainnovaatiot kansallisessa demokratiiohjelmassa 2025

- Tuetaan demokratiainnovaatioiden (esim. tekoälyn hyödyntäminen, tilaratkaisut ja uudenlaisten kohtaamisten mahdollistaminen) sekä uusien osallistumismuotojen (esim. kansalaisraadit, käyttäjädemokratia, osallistuva budjetointi, pop-up tilaisuudet, verkkovaltuustot) kokeiluja kunnissa ja maakunnissa sekä niiden käytön laajentamista valtakunnallisesti.
- Hanke toteutetaan yhteistyössä Sitran kansanvallan peruskorjaushankkeen kanssa.